

ใบความรู้ที่ 6 เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น
หน่วยที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง อิทธิพลของสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น
รายวิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

.....

การเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นถือเป็นช่วงที่สำคัญมากที่สุดในชีวิตเนื่องมาจากระดับฮอร์โมนที่เปลี่ยนแปลงในร่างกาย ฮอร์โมน หรือสิ่งแวดล้อมภายนอกเช่น เพศ ครอบครัว และเพื่อน เป็นต้น

1. อิทธิพลที่เกิดจากเพศ

ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในชีวิตเนื่องจากระดับฮอร์โมนในร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยในผู้ชายจะมีฮอร์โมนเทสโทสเตอโรน (Testosterone) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ควบคุมการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเพศชายเช่น จะมีหนวดเคราและขนขึ้นในจุดต่างๆ เสียงแตกและแหบพร่ามากขึ้น มีกล้ามเนื้อที่ใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดอวัยวะเพศอีกด้วย ในผู้หญิงจะมีฮอร์โมนเอสโตรเจน (Estrogen) และโปรเจสเตอโรน (Progesterone) เป็นตัวควบคุมลักษณะความเป็นเพศหญิงเช่น เสียงจะแหลมสูงมากขึ้น หน้าอกและสะโพกจะขยายจะมีประจำเดือนและผิวพรรณเปล่งปลั่งมากขึ้น เป็นต้น

เนื่องจากร่างกายได้รับอิทธิพลจากฮอร์โมนเพศ ทั้งในเพศชายและเพศหญิง ทำให้เริ่มมีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์ เซลล์สืบพันธุ์เพศชาย คือ อสุจิ และเซลล์สืบพันธุ์เพศหญิงคือ ไข่ ซึ่งจากอิทธิพลของฮอร์โมนเพศนี้ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับระบบสืบพันธุ์แล้ว ยังทำให้เพศชายและเพศหญิงมีลักษณะบางประการเปลี่ยนไปอีกด้วย เช่น เพศชายเริ่มมีหนวดเครา มีขนบริเวณรักแร้และอวัยวะเพศ ส่วนเพศหญิงมีหน้าอก มีขนบริเวณอวัยวะเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ฮอร์โมนยังส่งผลต่ออารมณ์ของวัยรุ่น ที่เป็นคนหุนหัน พลันแล่น จึงเรียกรวมกันว่า “วัยรุ่นบูดบวม”

2. อิทธิพลที่เกิดจากครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่อบรมทางด้านจิตใจและปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพให้แก่เด็ก โดยประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกเป็นสถาบันหลักในการดูแลและเลี้ยงดูถ้าครอบครัวใดที่พ่อแม่และ บุคคลในครอบครัวมีการศึกษาและถ่ายทอดสิ่งที่ ดีมีคุณค่ากับเด็ก เด็กก็จะได้รับการซึมซับสิ่งที่ดีมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่เด็กที่เกิดในครอบครัวที่เป็นแบบอย่างในทางตรงข้าม เช่น พ่อ แม่ หรือบุคคลในครอบครัวมีการศึกษาน้อย ยากจน พ่อแม่ มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น พุดจาหยาบคาย ไม่สุภาพ และมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมเด็กก็จะซึมซับเอาพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องนั้นมาเป็นพฤติกรรมของตนเองดังนั้นครอบครัวจึงมี อิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมต่าง ๆรวมทั้งพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นด้วย

ความหมายของคำว่า “ครอบครัว”

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาได้ให้ความหมายของ “ครอบครัว” ไว้ต่างๆ กันดังต่อไปนี้

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513 : 134) ได้ให้ความหมายว่า *ครอบครัวนั้นจะต้องประกอบด้วยบุคคลต่างเพศตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน มีข้อผูกพันที่จะให้ความสัมพันธ์ทางเพศที่มีต่อกันนั้นเป็นไปด้วยความแน่นอนและมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดมีบุตรธิดาด้วยกันได้ นอกจากนั้นจะต้องมีข้อตกลงทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน สามารถที่จะเลี้ยงบุตรและธิดาให้มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาได้*

สนธิ สมัครงการ (2525 : 8) ได้ให้ความหมายว่า *“ครอบครัว” ได้แก่ กลุ่มญาติสนิทกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ร่วมหลังคาบ้านเดียวกัน หรืออยู่ในบริเวณรั้วบ้านเดียวกัน (ในกรณีที่มีบ้านมากกว่า 1 หลัง) ตามปกติแล้วครอบครัวย่อมทำหน้าที่เบื้องต้นที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน (basic needs) ของมนุษย์*

สุภัทรา สุภาพ (2541 : 23) ได้ให้ความหมายของ “ครอบครัว” โดยสรุปว่า ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยาโดยมีลูกหรือไม่มีก็ได้ (เพราะทุกคนไม่สามารถจะมีบุตรเองได้เสมอไป แต่ก็อาจมีบุตรบุญธรรม เช่น ลังคมไทย) หรือบางส่วนของหมู่เกาะเมลานีเซีย (Malanesia) เด็กไม่จำเป็นต้องเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของตนเท่านั้น เพียงแต่ช่วยจ่ายค่าหมอบ่าเยหรือค่าคลอดให้หญิงใดก็ได้เป็นบิดาของเด็กนั้น

ฮอร์ตัน และฮันต์ (Horton and Hunt, 1972: 214) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ครอบครัว” คือ ระบบเครือญาติกลุ่มหนึ่งซึ่งจัดเตรียมและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์

3. อิทธิพลที่เกิดจากเพื่อน

เพื่อน คือบุคคลที่คบหาคุยกัน คอยให้คำปรึกษาในทุกๆเรื่อง คอยชักชวนไปในทางที่ดีเช่น ชวนกันอ่านหนังสือ ช่วยกันติวข้อสอบถ้าคบเพื่อนที่ดีจะทำให้ชีวิตมีอนาคตสดใส มีการทำงานที่ดี แต่ถ้าคบเพื่อนชั่วชีวิตเราจะตกต่ำลงเนื่องจากจะชวนกันทำในสิ่งที่ไม่ดีดังนั้นการคบเพื่อนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตของวัยรุ่นเพราะเพื่อนจะมีอิทธิพลในเรื่องความคิดความเชื่อตลอดจนให้คำปรึกษา หรือแนะนำในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมทางเพศ และอาจชักจูงไปในทาง ที่ดีและไม่ดี ดังนั้นการเลือกคบ เพื่อนที่ดีจะช่วย แนะนำเรื่องพฤติกรรมทางเพศในทางที่เหมาะสม

ความหมายของคำว่า “เพื่อน”

คำว่า "เพื่อน" มีความหมายว่า ผู้ชอบพอกัน ใครงัน ผู้สนิทสนมคุ้นเคยกัน เพื่อนมีหลายลักษณะพอจะแบ่งเป็นกลุ่มเพื่อนได้ดังต่อไปนี้ ....

1. เพื่อนตาย : เพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขหรือยอมตายแทนกันได้
2. เพื่อนบ้าน : ผู้มีบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน
3. เพื่อนเล่น : เพื่อนที่เล่นหัวกันมาตอนเป็นเด็ก

เพื่อนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น หากคบเพื่อนที่ดี ก็จะนำพากันไปในทางที่ดี หากคบเพื่อนที่ไม่ดี ก็จะนำพากันไปในทางที่ไม่ดี เหลวไหล ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญมาก หากวัยรุ่นใกล้ชิดกับครอบครัว ก็จะช่วยลดปัญหาการคบเพื่อนที่ไม่ดีลงไปได้มาก

4. อิทธิพลจากสังคม

อาจมีหลายประการได้แก่ กลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งเกิดจาก วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจทำให้มีสถาน ภาพทางสังคม เปลี่ยนไป และ กลุ่มที่ตามยุคสมัยจนเกินไปและ นำความทันสมัยในทางที่ผิด โดยการเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนทาง เพศและพฤติกรรมผิดๆจากสิ่งที่ทันสมัยเช่น จากสื่อสิ่งพิมพ์สื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตมากจนเกินไป จึงทำให้เกิดปัญหามากในปัจจุบัน